

MJ310853

MASARYKOVA UNIVERZITA
Ped. fakulta - podatelna
Č.j./E.č.: <i>MU/122/2014/PdF</i>
Datum/Čas <i>14-01-2014</i> /
Počet listů dokumentu: <i>6</i>
Počet příl. a listů/sv.:
Počet a druh nelist. příloh:

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita
Fakulta
Habilitační obor

Pedagogická fakulta MU
Pedagogika

Uchazeč
Pracoviště
Habilitační práce

Mgr. Jiří HAVEL, Ph.D.,
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity
Inkluze v českých primárních školách v kontextu současného
pojetí výuky elementárního čtení a psaní

Oponent
Pracoviště

doc. PaedDr. Radka WILDOVÁ, CSc.,
Pedagogická fakulta UK v Praze

Ukmo dospim MU/53283/2014/PdF-AS

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Ústředním tématem habilitační práce je problematika inkluze v současném vzdělávání obecně a na základní škole. Autor se této problematice věnuje jak z pohledu vědeckého, tak i z pohledu možností a výzev pro pedagogickou praxi. Inkluze je v práci specifikována pro oblast didaktiky elementárního čtení a psaní (jak tuto didaktiku označuje autor). Z pohledu současných trendů ve vzdělávání u nás i v zahraničí lze konstatovat, že téma habilitace včetně specifického zaměření na rozvoj počátků čtení a psaní je vysoce aktuální.

Habilitační práce je vyústěním několikaletého výzkumného záměru, který problematiku inkluze podrobně řeší. Velmi oceňuji smysluplnost výběru tématu habilitace právě ve vztahu k řešenému VZ. Oceňuji i týmovou práci, která se v případě řešení uvedeného tématu jeví jako maximálně efektivní a velmi dobře reprezentuje to, co pedagogickým výzkumům často chybí – možnost a ochota spolupracovat.

Problematika inkluze je v habilitaci řešena v kontextu aktuálních teorií rozvíjených především v zahraničí, ale také právě řešitelskou skupinou VZ a některými pracovníky na UK PdF v Praze. Práce by na první pohled mohla vzbudit dojem, že pro její zpracování byly využity vedle rozsáhlé zahraniční databáze jen některé domácí odborné prameny, nutno však přiznat, že o problematice inkluze u nás odborně publikuje opravdu poměrně úzký okruh vědců. Na druhé straně je však třeba zdůraznit, že v aktuální, inovativně pojaté obecné didaktice jsou cíle inkluze vnímány a akcentovány i když označení inkluze není verbalizováno. Z tohoto důvodu mi, přeci jen chybí v seznamu odborných pramenů práce prof. Spilkové, prof. Heluse atd.

Struktura habilitační práce je logická, práce obsahuje celkem 5 kapitol a kromě 1. a 3. kapitoly, které jsou teoreticky a tedy i výkladově zaměřeny, převažují informace a závěry o provedených výzkumných šetřeních.

V první kapitole se autor podrobně věnuje problematice vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v „běžných“ základních školách. Zde velmi zřetelně a přesvědčivě vysvětluje pojem inkluze a inkluzivní škola a staví jej do kontrastu pojmu integrace. Za podnětné pro pedagogickou praxi považuji uvedení rysů inkluzivní školy a základních charakteristik inkluzivního učitele. Autor dobře pracuje s odbornými prameny, což mimo jiné

svědčí i o jeho vynikající orientovanosti v řešené problematice.

Tematicky navazuje kapitola č.3, která vysvětluje koncept inkluzivní didaktiky a formuluje principy a indikátory. V této kapitole velmi oceňuji přístup autora k Obecné pedagogice a didaktice, autor si je dobře vědom, že ideální stav je „inkluzivní obecná didaktika“ a že je třeba hledat teoretické a praktické cesty, jak možná v budoucnu již „didaktiku“ opravdu vnímat a realizovat jako didaktiku inkluzivní. Analogicky je tomu i ve vztahu k speciální didaktice a zde opět autor zaujímá jasná stanoviska a formuluje přesvědčivé závěry směřující k jedné „didaktice pro všechny“.

Výzkumné části – kapitoly č. 2,4 a 5 řeší problematiku inkluze v praxi českých základních škol. Tuto část habilitační práce považuji za metodologicky velmi zdařilou, informačně bohatou a prakticky dobře využitelnou.

Autor v kapitole č. 2 prezentuje výsledky šetření zjišťujícího „charakter, míru“ inkluzivního prostředí ve vybraných školách. Oceňuji dlouhodobost spolupráce se zkoumanými školami a metodologické nástroje.

V kapitole č.4 a 5 je velmi podrobně prezentován vlastní - kvalitativní- výzkum habilitační práce, sledující situaci inkluze při rozvoji počáteční čtenářské gramotnosti (elementárního čtení a psaní) opět ve vybraných spolupracujících školách. Autor stručně seznamuje s cíli výzkumného šetření a metodologickým aparátem. Sledování stanovených cílů vyžadují dobrou volbu výzkumných metod a následně pak jejich citlivou aplikaci do reality výzkumného šetření. To se autorovi a jeho týmu zdařilo, i když výzkum otevřených odpovědí ve focus group a následná analýza odpovědí a jejich kódování a verifikace bylo nesmírně náročné a jistě ne pouze časově. Získané informace jsou velmi cenné, chválím autora, že k vyjádření učitelů a jednotlivým „kódům“ připojil vždy svou reflexi či krátké zhodnocení. Vznikl tak odborně velmi zajímavý materiál, který může být inspirací pro učitelskou veřejnost ale i vzdělavatele učitelů.

Je vždy velmi obtížné rozhodnout se o podobě kvalitativního výzkumu, autor dobře zvolil metody, organizaci a především způsob práce se získanými výsledky.

Vyvrcholením výzkumné práce je pak analytický příběh zaměřený na inkluzivní pojetí výuky elementárního čtení a psaní. Zde autor uplatnil výsledky a závěry z výzkumného šetření a pokusil se popsat situaci učitele, který chce pracovat inkluzivně právě při rozvoji počátečního čtení a psaní. Tento materiál by měl být využit jako základ inovované didaktiky rozvoje počáteční gramotnosti a ráda bych předpokládala, že dnešní budoucí učitelé již jsou tímto způsobem připravováni.

V souvislosti s provedeným výzkumem by bylo zajímavé „dílcí srovnání“ s výzkumem práce učitelů při rozvoji počáteční čtenářské gramotnosti, který byl realizován u 300 učitelů 1. roč. výzkumníky z UK PedF v letech 2002-2003. I když tento výzkum nehovoří explicitně o inkluzi, vybrané didaktické kategorie byly v procesu výuky sledovány a o úrovni inkluze by se z nich dalo v obecné rovině implicitně usuzovat. Tento výzkum se po deseti letech nyní opakuje a dá se předpokládat, že vliv inovací v didaktice rozvoje počáteční čtenářské gramotnosti a v různých formách celoživotního vzdělávání se již alespoň částečně projeví.

K habilitační práci nemám zásadní připomínky. Považuji ji za zdařilou a využitelnou nejen pro pedagogickou teorii a přípravu učitelů, ale i pro běžnou praxi základních škol.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce (počet dotazů dle zvážení oponenta)

1. Prosím o argumentaci pro někdy se objevující konstatování, že inkluzivní vzdělávání je pouze jedním z moderních zahraničních trendů a ne potřeba současného vzdělávání.

2. Je možné sledovat na spolupracujících školách (ve VZ, při výzkumu) výrazný posun k inkluzi? Jaké jsou limity tohoto procesu, pokud jsou?

Závěr

Habilitační práce Jiřího HAVLA „Inkluze v českých primárních školách v kontextu současného pojetí výuky elementárního čtení a psaní“ *splňuje* požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Pedagogika.

V Praze, dne 6.1. 2014

R. Wildová

